

Historia prześladowań Kościoła

Cele katechetyczne – wymagania ogólne

- przedstawienie podstawowych faktów na temat prześladowań chrześcijan;
- ukazanie różnych sposobów radzenia sobie z niechęcią wobec osób wierzących.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Uczeń:

- przedstawia podstawowe fakty na temat prześladowań za wiarę w Jezusa;
- opisuje zachowania chrześcijan w czasie prześladowań;
- omawia znaczenie Edyktu mediolańskiego;
- stwierdza, że również w XXI w. nie wszędzie można swobodnie wyznawać wiarę w Jezusa;
- wskazuje, że nawet w Polsce zdarzają się nieodpowiednie zachowania wobec osób wierzących, i podaje ich przykłady;
- formułuje proste modlitwy w intencji osób prześladowanych za wiarę.

Pojęcia i postaci

męczennik, prześladowania, trudności w wierze.

Wartości

wiara, trwanie przy Jezusie, postawa przebaczenia prześladowcom, modlitwa za prześladowców.

Metody i środki

zdania niedokończone, pogadanka, praca z tekstem źródłowym w oparciu o pytania, miniwykład, praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, teksty z załączników, wydrukowane pytania do tekstów źródłowych.

Propozycja realizacji

Modlitwa na rozpoczęcie

Ojcze nasz.

Cele lekcji. Nauczyciel podaje cele w języku ucznia: będę znał przyczyny prześladowań w pierwszych wiekach istnienia Kościoła; będę umiał wyjaśnić, jak zachowywali się męczennicy z pierwszych wieków; będę wiedział, jak sobie radzić, gdy ktoś będzie wyśmiewał moją wiarę.

Metoda – zdania niedokończone. Wykorzystując metodę zdań niedokończonych, nauczyciel przypomina postać św. Szczepana. Nauczyciel rozpoczyna zdania, uczniowie ustnie podają odpowiednie zakończenia.

- A. Święty Szczepan był... (diakonem, pomocnikiem Apostołów).
- B. Został pojmany z powodu wiary w... (Jezusa) / bo wierzył w to, że... (Jezus jest Mesjaszem).
- C. W czasie przesłuchania wyjaśniał, że Jezus... (jest Mesjaszem / wypełnia prorocstwa Starego Testamentu).
- D. Oddał swoje życie za... (wiarę w Jezusa).
- E. Został pierwszym... (męczennikiem).

Metoda – pogadanka. Nauczyciel tłumaczy, że prześladowania nie skończyły się w I wieku, ale z różną intensywnością trwały przez kilkaset lat. Chrześcijanie musieli się ukrywać, nie wolno im było publicznie wyznawać wiary. Wyznawcy innych religii zarzucali im oddawanie czci fałszywemu Bogu, działanie na szkodę państwa lub inne przestępstwa. To oczywiście nie była prawda. Chrześcijanie oddawali cześć prawdziwemu Bogu. Byli dobrymi obywatelami, dbającymi o sprawy publiczne, często bardziej uczciwie i gorliwie niż inni obywatele. Nie dopuszczali się przestępstw, o które byli oskarżani. Mimo tego wielu z nich zginęło, dlatego że wierzyli w Chrystusa.

Metoda – praca z tekstem źródłowym w oparciu o pytania. Uczniowie zostają podzieleni na grupy. Każdej z grup nauczyciel rozdaje fragmenty tekstu źródłowego (załączniki nr 1 i nr 2). Tłumaczy, że są to akta z procesów chrześcijan, którzy byli sądzeni za wiarę. Prosi uczniów, aby zapoznali się z tymi tekstami, a następnie pisemnie odpowiedzieli na pytania (załączniki nr 3 i nr 4). (Pytania można wcześniej wydrukować i rozdać uczniom. Można również pytania odnoszące się do danego tekstu podzielić między grupy – w zależności od tego, w jakim tempie pracuje dana klasa).

W razie konieczności można przeczytać razem z uczniami testy źródłowe, po czym uczniowie ustnie odpowiadają na pytania.

Nauczyciel, podsumowując tę część lekcji, wskazuje, że ludzie, o których czytali uczniowie, byli sądzeni za wiarę w Jezusa. Mieli oni możliwość wyparcia się wiary, ale z niej nie skorzystali. Wiedzieli, jakie grożą im za to konsekwencje, ale nie zaparli się swojego Pana. Zaznacza również, że chrześcijanie nie żywili nienawiści do tych, którzy skazywali ich na śmierć. Wierzyli, że w ten sposób pójdą do nieba, a często wręcz modlili się za swoich prześladowców. Ważne, aby podkreślić, że chrześcijanie nie szukali na siłę męczeństwa – właściwie tego zabraniano – ale jeżeli przychodziła taka konieczność, nie wyrzekali się wiary w Jezusa, nawet za cenę życia.

Metoda – miniwykład. Nauczyciel wyjaśnia uczniom znaczenie Edyktu mediolańskiego, wydanego w 313 roku. Tłumaczy, że ten dokument cesarza Konstantyna I Wielkiego dał wolność religijną chrześcijanom. Od tej pory nie było już w cesarstwie zorganizowanych prześladowań. Każdy mógł wyznawać taką religię, jaką chciał, i władca tego nie zabraniał. Nie oznacza to, że prześladowania całkowicie się zakończyły. Aż do dnia dzisiejszego w wielu krajach świata ludzie są prześladowani za wiarę w Jezusa. Muszą ukrywać swoją wiarę, nie mogą publicznie się modlić, nosić znaków wiary, a nawet posiadać Pisma Świętego. Są kraje, w których za takie zachowania grozi utrata pracy, więzienie, a nawet śmierć.

Metoda – praca z podręcznikiem. Uczniowie samodzielnie lub wspólnie z nauczycielem wykonują ćwiczenie 1 z podręcznika (punkt „Praca na lekcji”).

Metoda – rozmowa kierowana. Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że choć obecnie w Polsce swobodnie wyznajemy naszą wiarę, mimo to czasem spotkamy się z dyskryminacją i niechęcią. Nauczyciel prosi, aby uczniowie podali przykłady nietolerancyjnych zachowań, z którymi mogą się spotkać osoby wierzące. Powinny paść odpowiedzi: wyśmiewanie wiary, robienie sobie żartów, wytykanie praktyk religijnych, obmawianie itp. Nauczyciel prosi, by uczniowie powiedzieli, jak powinni się zachować w takich sytuacjach. Dyskusja powinna doprowadzić do stwierdzenia, że nie należy się obrażać się na tych, którzy są źle nastawieni do osób wierzących, nie wolno odpowiadać złem na zło, ale trzeba być wiernym Jezusowi, nie przejmować się, modlić się za takie osoby, a w razie konieczności poinformować kogoś dorosłego o problemie.

Podsumowanie lekcji. Nauczyciel przypomina, że męczennik to osoba, która oddała życie za wiarę w Jezusa. Do 313 r. wiele osób było prześladowanych z powodu swojej wiary. Mimo możliwości ocalenia życia nie wyrzekali się przynależności do Jezusa. Dzisiaj również można spotkać się różnymi formami niechęci wobec osób wierzących.

Modlitwa na zakończenie

Modlitwa, którą ułożyli uczniowie, wykonując ćwiczenie 1 z podręcznika.

Praca domowa

Z podręcznika.

Korelacja z edukacją szkolną

- język polski – postawa wierności przykazaniom i wierze na przykładzie postaci Stasia z powieści *W pustyni i w puszczy* H. Sienkiewicza; analiza tekstu źródłowego;
- historia – prześladowania w pierwszych wiekach Kościoła, rozwój Kościoła;
- język obcy nowożytny – słownictwo religijne (męczennik, prześladowanie).

Załącznik nr 1

Następnego dnia, 14 września rano, zebrał się w Sexti z rozkazu prokonsula Galeriusza tłum ludzi. Wówczas tenże Galeriusz Maksym, zasiadłszy w sali przesłuchań kryminalnych, kazał przywieść Cypriana. Gdy to uczyniono, rzekł do biskupa: „Czy ty jesteś Tascjusz Cyprian?”

Biskup Cyprian odpowiedział: „Ja jestem”.

Prokonsul Galeriusz Maksym rzekł: „Czy to ty podałeś się za papieża ludzi o poglądach świętokradzkich?”

Biskup Cyprian odpowiedział: „Ja”.

Prokonsul Galeriusz Maksym rzekł: „Najświętobliwsi cesarze nakazali, byś złożył bogom ofiarę”.

Biskup Cyprian odpowiedział: „Nie zrobię tego”.

Galeriusz Maksym rzekł: „Zastanów się”. Biskup Cyprian odpowiedział: „Czyń, co ci kazano; nad rzeczą tak słuszną nie ma się co zastanawiać”.

Po naradzie z trybunałem Galeriusz Maksym oznajmił łamiącym się głosem następujący wyrok: „Długi czas żyłeś po świętokradzku, wielu ludzi wciągnąłeś w niecną konspirację, wrogo odnosiłeś się do bóstw rzymskich i uświęconych praw; ponieważ pobożni, najświętobliwsi cesarze Walerian i Galien oraz najszlachetniejszy ich współrządca Walerian, nie mogli cię skłonić, byś powrócił do wyznawanego przez nich kultu, dlatego, jako podżegacz najniegodziwszych przestępców i zarazem ich przewodnik, staniesz się odstrasającym przykładem dla tych, których wokół siebie skupiłeś; krwią twoją zostanie uświęcona praworządność”. To powiedziawszy, odczytał z tabliczki: „Postanowiono, że Tascjusz Cyprian ma zostać ścięty”.

Biskup Cyprian rzekł: „Bogu niech będą dzięki”.

Akta prokonsularne św. Cypriana, [w:] M. Michalski, *Antologia literatury patrystycznej*, Pax, Warszawa 1975, s. 143–144.

Załącznik nr 2

Za powtórnego konsulatu Presensa za pierwszego konsulatu Kinudiana, dnia 17 lipca doprowadzono do sali sądowej w Kartaginie: Speratusa, Narsalusa, Cittinusa, Donatę, Sekundę i Westię.

Prokonsul Saturnin rzekł: „Możecie sobie zasłużyć na pobłażliwość naszego pana, cesarza, jeśli odzyskacie zdrowy rozsądek”.

Speratus rzekł: „Nigdy nie popełniliśmy nic złego, nie współdziałaliśmy w żadnej zbrodni, nikomu nie złorzeczyliśmy, przeciwnie, nawet dziękowaliśmy (Bogu), gdy nas źle traktowano; dlatego szanujemy również naszego cesarza”. (...)

Prokonsul Saturnin rzekł do pozostałych: „Porzućcie te swoje wierzenia”.

Speratus rzekł: „Wierzy się źle, gdy się popełnia mężobójstwo i składa fałszywe świadectwo”. (...)

Prokonsul Saturnin rzekł do Speratusa: „Trwasz nadal przy chrześcijaństwie?”.

Speratus rzekł: „Jestem chrześcijaninem”. Wraz z nim wszyscy oświadczyli to samo.

Prokonsul Saturnin rzekł: „Czy może chcecie czasu do namysłu?”.

Speratus rzekł: „W sprawie tak słusznej nie potrzebujemy się namyślać”. (...)

Prokonsul Saturnin rzekł: „Dam wam 30 dni do namysłu”.

Speratus rzekł powtórnie: „Jestem chrześcijaninem”. Powtórzyli to również wszyscy inni.

Prokonsul Saturnin odczytał z tabliczki wyrok: „Speratus, Narsalus, Cittinus, Donata, Westia, Sekunda i inni, którzy zeznali, że żyją na sposób chrześcijański, zostają skazani na ścięcie, ponieważ odrzucili przyznaną im możliwość powrotu do obyczajów rzymskich i uparcie trwali na swym stanowisku”.

Speratus rzekł: „Bogu niech będą dzięki”.

Narsalus rzekł: „Jeszcze dziś będziemy w niebie, jako męczennicy; Bogu dzięki”.

Akta męczenników scyllitańskich, [w:] M. Michalski, *Antologia literatury patrystycznej*, Pax, Warszawa 1975, s. 137–138.

Załącznik nr 3

Pytania do *Akt prokonsularnych św. Cypriana*:

- A. Kto i przez kogo był sądzony?
- B. Jaka funkcję pełnił oskarżony?
- C. Jaka była wina oskarżonego?
- D. Czego nie chciał zrobić oskarżony?
- E. Jaki zapadł wyrok?
- F. Jak zareagował oskarżony?

Załącznik nr 4

Pytania do *Akt męczenników scyllitańskich*:

- A. Kto i przez kogo był sądzony?
- B. Jaka była wina oskarżonych?
- C. Czego zażądał sędzia od oskarżonych i jaka była ich reakcja?
- D. Jaka propozycję złożył sędzia oskarżonym?
- E. Jaki zapadł wyrok?
- F. Jak zareagował oskarżeni?